

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 657/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att kriminalisera kvinnlig könsstympning samt att förbättra straff- och rättsprocessen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 657/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Markku Rossi /cent:

Ämnar regeringen kriminalisera kvinnlig könsstympning genom ett separat omnämnande i lagstiftningen och hur förstärks straff- och rättsprocesserna gällande könsstympning?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Enligt Finlands lagstiftning räknas kvinnlig könsstympning i princip som straffbar misshandel eller grov misshandel enligt 21 kap. 5 och 6 § i strafflagen. Enligt dessa bestämmelser skall den som begår fysiskt våld mot någon eller som utan att begå sådant våld skadar någons hälsa eller tillfogar honom smärta för misshandel dömas för misshandel. Misshandel anses vara grov om någon tillfogas svår kroppsskada eller en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge eller det används skjut- eller eggvapen eller något annat jämförbart livsfarligt hjälpmedel och brottet även bedömt som en helhet är grovt.

I bakgrundsmaterialet till straffbestämmelsen fastställs uttryckligen att straffbarheten för könsstympning är grov misshandel: Lagutskottet har ansett att kriminalisering av omskärning av kvinnor (könsstympning) som en särskild gärningsform inte är behovligt eftersom omskärning av kvinnor uppfyller rekviritet för grov misshandel. Utöver detta nämns i 1 kap. 11 § i strafflagen nämns uttryckligen kvinnlig könsstympning som en gärning, på vilken tillämpas Finlands lag, även om det inte föreskrivs om straff för gärningen i lagen på gärningsorten. Straffbarheten av stympning i Finlands rättssystem nämns även i regeringspropositionen 155/2014, på grund av vilken Finland ratificerade Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen, FördS 53/2015). Denna konvention ålägger att stifta lagar som gör kvinnlig könsstympning straffbar.

Dessutom enligt regeringspropositionen om grundläggande fri- och rättigheter (309/1993 rd, s 56) kan inte en bestämmelse om religionsfrihet under några som helst omständigheter berättiga till stympning, såsom omskärning av kvinnor. Även högsta domstolen har i sitt beslut 2008:93 fastställt att det vid omskärning av kvinnor främst är fråga om grov misshandel, som inte under några som helst omständigheter är berättigat av religiösa och sociala skäl (punkt 27).

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 657/2018 rd

I strafflagen föreskrivs att utöver själva stympningen och försök till den även många former av delaktighet i stympningen, såsom anstiftan, medverkan och förberedelse, är straffbara (SL 21:5–6, SL 21:6 a och SL 5:5–6). Dessutom har den som har vetskap om grov misshandel en allmän anmälningsskyldighet att underrätta myndigheterna eller den som hotas av brottet (SL 15:10). Därtill kan en förälder eller en vårdnadshavare på grund av sitt ansvar vara ansvarig för ett misshandelsbrott, såvida denne inte försökt hindra stympningen (s.k. straffbar underlåtenhet, SL 3:3).

På basis av det som anges ovan är kvinnlig könsstympning straffbar enligt flera punkten i strafflagen och en enskild bestämmelse eller ett enskilt förordnande skulle inte ändra sakens rättsläge. Av grundlagsutskottets praxis framgår att man bör förhålla sig avböjande till kriminaliseringar som föreslås enbart av symboliska skäl (GrUU 5/2009 s. 3/II och GrUU 29/2001 rd s. 4).

Domar som ges för könsstympning är sällsynta och på basis av internationell erfarenhet finns det inte några tecken på att en separat bestämmelse skulle förbättra verkställandet av straffansvaret. Till exempel i Sverige har domstolarna endast behandlat några fall med stöd av en specialbestämmelse. I en internationell jämförelse mellan 15 europeiska länder gjord år 2004 fastställdes att man inte i en enda stat där man tagit i bruk en specialbestämmelse hade behandlat stympning i en domstol. Däremot har man gett fällande domar för stympning i länder där gärningens straffbarhet bygger på en allmän bestämmelse (t.ex. Frankrike).

Att stifta en separat bestämmelse som gör stympning straffbart är heller inte problemfritt lagstiftningstekniskt sett, eftersom till exempel enligt WHO:s definition av könsstympning kan lindriga former av könsstympning vara identiska med sådana kosmetiska genitalkirurgiska ingrepp (såsom förminskning av blygläpparna) eller genital piercing som är tillåtna även i Finland. Om könsstympning däremot definieras som en åtgärd som görs på grundval av religiös eller kulturell övertygelse kan det innebära att människor ställs i ojämlig ställning på grund av sin religion eller kulturella bakgrund. Stiftande av en separat bestämmelse skulle således främst bidra till olika tolknings-, avgränsnings- och jämställdhetsproblem kring frågan istället för att undanröja dem.

Vid könsstympning är det fråga om ett invecklat fenomen som tangerar barnskyddet, hälso- och sjukvården och straffprocessen och där gärningsförhållandena bidrar till att fallen faller i skymundan. Detta medför att det viktigaste är att hälso- och sjukvården, barnskyddet och tredje sektorn samarbetar för att förhindra stympning, och att utbildning och information bidrar till att stympningskulturen undanröjs. Det förebyggande arbetet ska utvecklas på lång sikt och myndigheternas och de övriga aktörernas samarbete ska vidare effektiviseras och man måste se till att utbildningen är tillräcklig.

Helsingfors 11.3.2019

Justitieminister Antti Häkkinen